

dr hab. Ewelina Zawisłak, prof. AM
Akademia Muzyczna
im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi
Sztuki Muzyczne

Łódź, 03.04.2024 rok

Zleceniodawca recenzji

Rada do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie.

Dotyczy

Postępowania w sprawie nadania stopnia doktora na podstawie ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2023 r. poz. 742, z późn. zm.).

Do przesłanej mi dokumentacji doktorantki Pani Natalii Jarząbek dołączono dokumentację w formie papierowej i na nośnikach CD. W postępowaniu doktorskim Pani Natalii Jarząbek Rada do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie wyznaczyła recenzentów w tym moją osobę.

Podstawowe dane o kandydatce

Natalia Jarząbek ukończyła z wyróżnieniem Akademię Muzyczną im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie w klasie prof. dr h. c. Barbary Świątek-Żelaznej. Studiowała również pod kierunkiem prof. Wally Hase (Hochschule für Musik Franz Liszt w Weimarze) w ramach programu Erasmus +. Uzyskała tytuł magistra matematyki stosowanej, ukończywszy studia na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Obecnie pracuje na stanowisku pierwszej flecistki Filharmonii im. Karola Szymanowskiego w Krakowie, prowadzi zajęcia z przedmiotu „studia orkiestrowe” na Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach oraz jest nauczycielem gry na flecie w OSM I. im. I. J. Paderewskiego oraz PSM II st. im. W. Żeleńskiego w Krakowie. W latach 2019-2023 była studentką Szkoły Doktorskiej Akademii Muzycznej im. K. Pendereckiego w Krakowie. Jest także artystką japońskiej marki fletów Miyazawa.

Tematem jej badań jest zagadnienie oddychania permanentnego jako środka wyrazu w utworach muzyki współczesnej. Jako specjalistka w tej dziedzinie inspirowała wielu współczesnych kompozytorów, którzy dedykowali jej liczne utwory. Jest współautorką wydanego w roku 2020 podręcznika i zbioru ćwiczeń dla flecistów *Infinity. Oddech permanentny*. Publikacja zdobyła I nagrodę w konkursie The National Flute Association - Newly Published Music - pedagogical work (2022). Prowadziła liczne warsztaty i kursy dla flecistów na temat tej techniki, by wspomnieć: *The National Flute Association Convention Phoenix 2023*, *III Małopolski Festiwal Fletowy 2020*, *II Polski Kongres Fletowy w Łodzi 2019*, *Festival Universitario de Flauta Transversa w México City 2019*, *Alexander Arutiunian International Wind Festival w Erywaniu 2019*, warsztaty dla studentów klas fletu: prof. Wally Hase, Universität für Musik und darstellende Kunst Wien, prof. Agaty Igras, Uniwersytet Muzyczny im. F. Chopina w Warszawie i in.

Jej umiejętności oraz wyróżniającą się osobowość artystyczną doceniono na ogólnopolskich i międzynarodowych konkursach muzycznych, by wspomnieć: *Międzynarodowy Konkurs Muzyczny im. Michała Spisaka 2016* (III nagroda), *The British Flute Society Competition 2015* (I nagroda), *The Dutch Flute Competition 2015* (II nagroda), *Stockholm International Music Competition* (I nagroda), *Międzynarodowy Konkurs Fletowy Kraków 2017* (półfinał).

Umiejętności doskonalili na licznych kursach mistrzowskich prowadzonych w kraju i za granicą przez wybitnych flecistów.

W 2015 r. nagrała utwór solowy Pulse 11/8 na płycie Włodka Pawlika, zdobywcy Nagrody Grammy, a w 2017 r. wydano jej płytę z utworami na flet i fortepian *900 Miles* (wyd. Et'cetera). Do nagrania płyty *Infinity* (DUX, 2019) w Europejskim Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach zaprosiła belgijską pianistkę Emmy Wils. W roku 2018 wykonała partię solową *Koncertu Fletowego* K. Pendereckiego podczas inauguracji krakowskiego festiwalu Wawel o Zmierzchu.

Za wybitne osiągnięcia artystyczne otrzymała m.in. Stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Młoda Polska” 2015, Stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla studentów (2015), Nagrodę Województwa Małopolskiego Ars Quaerendi (2017), Stypendium Twórcze Miasta Krakowa (2015, 2022), Stypendium Twórcze Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2023), Klubu Krakowskiego, Fundacji Pro Musica Bona, Fundacji Talenty oraz Sapere Auso.

Jako solistka występowała również na licznych festiwalach, wśród których warto wspomnieć British Flute Society Flutastique! Festival w 2016 r., Adams Flute Festival 2017, Alexander Arutiunian International Wind Festival 2019 w Erywaniu w Armenii, Festival Universitario de Flauta Transversa w Mexico City w 2019 r., krakowski „Wawel o Zmierzchu” a także Festiwal Muzyczny w Łańcucie. W roku 2023 była członkiem jury konkursu fletowego Ruben Isla Bravo w Mexico City, organizowanego przez UNAM. Współpracuje z licznymi orkiestrami, zarówno w roli solisty, jak i muzyka orkiestrowego. Od 2017 r. Natalia Jarząbek jest również flecistką kwintetu dętego Cracow Golden Quintet, z którym zdobyła II nagrodę na Międzynarodowym Konkursie Muzyki Polskiej im. S. Moniuszki w Rzeszowie w 2019 r. Nagrana przez zespół płyta *Polish Wind Quintets*, wydana w roku 2020 przez DUX, została nominowana do nagrody Fryderyk 2021 w kategorii: muzyka kameralna. W listopadzie 2022 - na zaproszenie Narodowego Instytutu Muzyki i Tańca - zespół koncertował w Stanach Zjednoczonych, wykonując program muzyki polskich kompozytorów. W tym samym roku zespół dokonał kolejnych nagrań we współpracy z pianistą Aleksandrem Dębiczem, na zaproszenie wytwórni Warner Music (*Sideways*, Warner Music, 2022). W roku 2023 zespół dokonał nagrania płyty *Polish Wind Quintets vol. 2*, której wydanie planowane jest na koniec roku 2023.

Nagrania płytowe: wartość jednostkowa: 8

Inne nagrania: wartość jednostkowa: 1

Publikacje: wartość jednostkowa: 2

Artykuły: wartość jednostkowa: 1

Konkursy: wartość jednostkowa: 20

Osiągnięcia pedagogiczne: wartość jednostkowa: 5

Wykłady i warsztaty: wartość jednostkowa: 26

Występy solowe na festiwalach międzynarodowych: wartość jednostkowa: 9

Juror Konkursów Międzynarodowych: wartość jednostkowa: 4

Otrzymane nagrody, stypendia i wyróżnienia: wartość jednostkowa: 14

Koncerty - wybór: wartość jednostkowa: 95

Występy solowe z towarzyszeniem orkiestry (wybór): wartość jednostkowa: 5

Ocena pracy doktorskiej:

Praca doktorska Pani Natalii Jarząbek pod tytułem „**Oddech permanentny jako środek wyrazu w utworach fletowych XX i XXI wieku**” składa się z dzieła artystycznego / rozprawy doktorskiej zarejestrowanego na nośniku elektronicznym i opisu rozprawy doktorskiej pod wspomnianym tytułem.

Wskazane we wniosku o wszczęcie postępowania dzieło artystyczne / rozprawa doktorska obejmuje następujące kompozycje:

1. Natalia Jarząbek - *Infinity* (2023)
2. Pablo Martínez Teutli (Meksyk) - *Promise of Wind* (2020)
3. Paweł Siek (Polska) - *Cathédrale Électronique* (2020)
4. Adam Porębski (Polska) - *FluteDiving* (2020)
5. Jailton De Oliveira (Brazylia) - *Floating Landscapes* (2020)
6. Leszek Hefi Wiśniowski (Polska) - *Blues for N.* (2020)
7. Natalia Jarząbek (Polska) - *Windspire* (2020)
8. Marcel Chyrzyński (Polska) - *Haiku no. 3 for flute solo* (2018)
9. Ilio Volante (Włochy) - *La Musica delle forme* (2018)
10. Zoran Novačić (Chorwacja) *Fish in an Aquarium* (Chorwacja, 2017)
11. Ian Clarke (Wielka Brytania) *The Great Train Race* (1993)
12. Robert Dick (USA) - *Flames must not encircle sides* (1980)
13. Istvan Matuz (Węgry) *Studium 1/974* (1974) (fragment w transkrypcji na glissando headjoint)

Nagrania zostały zrealizowane w następujących dniach: 13.07.2020 w Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, 15.04.2023 w Sali Koncertowej Państwowej Szkoły Muzycznej II st. im. Władysława Żeleńskiego w Krakowie. Nagrania utworów o numerach od 4 do 7 oraz 9 i 10 zostały zrealizowane w ramach programu stypendialnego Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego – Kultura w sieci 2020.

Głównymi motywami wyboru repertuaru było zaprezentowanie osobistych doświadczeń Doktorantki, jej indywidualnych preferencji, poszukiwań i zainteresowań artystycznych oraz szczegółowego spojrzenia na edukację instrumentalną i „zglebienie tematyki oddychania permanentnego jako środka wyrazu w utworach muzyki fletowej XX i XXI wieku”. W pracy zostały omówione zarówno dzieła historyczne, jak i nowe – powstałe w ramach badań przeprowadzonych przez autorkę pracy we współpracy z kompozytorami. Wybrane utwory zostały nagrane w wybitny sposób i dołączono ich zapis na nośniku CD jako dzieło artystyczne. Zarejestrowane utwory stanowią podsumowanie doświadczeń muzycznych oraz poszukiwań i zainteresowań artystycznych Doktorantki.

Praca składa się z pięciu rozdziałów. W pierwszym rozdziale (Historia techniki oddechu permanentnego w grze na flecie poprzecznym), doktorantka przedstawiła historię stosowania techniki oddechu permanentnego w grze na flecie – autorsko opracowaną i opublikowaną w rozszerzonej wersji jako rozdział I podręcznika *Infinity. Oddech permanentny* Natalii Jarząbek i Barbary Świątek-Żelaznej. W rozdziale drugim, na podstawie prowadzonych przez autorkę badań i dydaktyki wśród flecistów, znakomicie opisała metodologię oddychania permanentnego dla flecistów i wpływ stosowania tej techniki na wykonawstwo fletowe. W rozdziale trzecim szczegółowo zostały omówione zastosowania techniki oddychania permanentnego w utworach fletowych. W kolejnym rozdziale doktorantka opisała rolę oddechu permanentnego jako środka wyrazu w utworach fletowych. Natomiast w ostatnim rozdziale podsumowała projekt *Infinity. Oddech permanentny*. Dobór zarejestrowanych dzieł jest wyrazem szczególnych zainteresowań doktorantki w zakresie wykorzystania oddechu permanentnego jako środka wyrazu w utworach fletowych, ze szczególnym uwzględnieniem XX i XXI wieku.

Kompozycje zarejestrowane wymagały od wykonawczynie wirtuozowskiego opanowania i kontroli ciała, będącego częścią realizacji dzieła artystycznego oraz kontroli nad instrumentem, począwszy od zróżnicowanych walorów dźwiękowych, dynamicznych i

artykulacyjnych, poprzez wysoki stopień trudności manualnych w bardzo szybkich przebiegach i wysokich rejestrach do kontroli intonacji każdego z rejestrów. Pozyskane doświadczenie zainspirowało doktorantkę do rozwinięcia osobistych możliwości instrumentalnych, wyrazowych, a przede wszystkim do autorskiej analizy i przedstawienia wielkiego znaczenia techniki oddechu permanentnego dla rozwoju artystycznego flecisty. Autorka wskazuje, że do podstawowych walorów przedstawionej pracy, które potwierdzają wyniki badań i osobiste doświadczenie jest: „możliwość wykonywania długich, zróżnicowanych fraz, swoboda wykonawcza, płynność w przechodzeniu pomiędzy współczesnymi technikami gry, uzyskanie niekonwencjonalnych barw brzmienia, zwiększenie świadomości współpracy z pianistą i możliwości płynnego reagowania na inspirację podczas wspólnej improwizacji, zwiększenie świadomości stosowania oddychania przeponowo-żebrowego oraz pracy poszczególnych elementów warsztatu wykonawczego”. W pełni zgadzam się z powyższym stwierdzeniem doktorantki, a w szczególności ze stwierdzeniem, iż umiejętność posiadania umiejętności techniki oddechu permanentnego ma kolosalne znaczenie dla rozwoju artystycznego flecisty.

Doktorantka potwierdziła swoją prezentacją artystyczną zarejestrowanym na przedstawionym CD, przewodnią ideę swojej autorskiej koncepcji naukowej, której inspiracją jest chęć permanentnego rozwoju osobowości muzycznej oraz pragnienie pogłębienia wiedzy poprzez zastosowanie perfekcyjnego warsztatu oddechowego i zadęciowego, w szczególności poprzez wybitną implementację techniki oddechu permanentnego.

Pani Natalia Jarząbek gruntownie przemyślała koncepcję opisanej sztuki wykonawczej, zasadę zastosowanej budowy formalnej oraz opis źródeł inspiracji, które kielkują w niej od wielu lat.

Po wysłuchaniu zaprezentowanych dzieł można jednoznacznie stwierdzić, że zgodnie z zamierzeniem autorki, sposób ich wykonania przy zastosowaniu opisanych technik, ma wielki wpływ na: kształtowanie wyobraźni muzycznej, wrażliwości na barwę dźwięku oraz umiejętność poszukiwania i realizacji nowych niuansów sonorystycznych w grze, która w moim odczuciu jest szaleniem wymagająca, choć jednocześnie inspirująca do rozwoju.

Duża dawka odczuwanego przez słuchacza ładunku emocjonalnego, przy jednoczesnym wyrażaniu ponadprzeciętnego temperamentu oraz osobowości Pani Natalii Jarząbek, wymagała od niej wysokiej świadomości ekonomii w dysponowaniu zasobami powietrza oraz zastosowania perfekcyjnego warsztatu oddechowego i zadęciowego.

Przedstawione dzieło artystyczne zostało skonstruowane logicznie i konsekwentnie, w sposób umożliwiający przedstawienie różnorodności środków wyrazu stosowanych w muzyce o walorach wirtuozowskich. Faktycznie na polskim i światowym rynku muzycznym dzieło i opis jest wartością ponadprzeciętną.

Opis rozprawy doktorskiej jest przygotowany na znakomitym poziomie merytorycznym.

Spis treści przedstawia się następująco:

Spis treści

Oświadczenie promotora pracy doktorskiej

Wstęp

ROZDZIAŁ 1 Historia techniki oddechu permanentnego w grze na flecie poprzecznym

Instrumenty historyczne i etniczne

Aerofor Samuela

Antonio Pasculli – Paganini oboju

Muzyka jazzowa

Oddech permanentny w historii wykonawstwa fletowego

ROZDZIAŁ 2 Metodologie oddychania permanentnego dla flecistów

Na czym polega oddychanie permanentne?

Dlaczego oddech permanentny jest tak rzadko stosowany w grze na współczesnym flecie poprzecznym?

Metody nauki techniki oddychania permanentnego w grze na flecie poprzecznym

Proces nauki – spostrzeżenia

Zalety wynikające ze stosowania oddychania permanentnego

Fleciści o oddychaniu permanentnym

Glissando headjoint

ROZDZIAŁ 3 Oddech permanentny – zastosowania

Barok i klasycyzm

Romantyzm

Impresjonizm

Transkrypcje

Niccolò Paganini, *Moto perpetuo* op. 11 na skrzypce i fortepian (1835), *24 Kaprysy* op. 1 na skrzypce solo (wybór)

Antonio Pasculli, *Le Api* na obój i fortepian (ok. 1905)

Tomaso Antonio Vitali, *Chaconne g-moll* na skrzypce i fortepian

Arvo Pärt, *Spiegel im Spiegel* na skrzypce i fortepian (1978)

ROZDZIAŁ 4 Oddech permanentny jako środek wyrazu w utworach fletowych XX i XXI wieku

Utwory historyczne

Konrad Lechner, *Drei Stücke* (1972)

István Matuz, *Studium 1/974* (1974)

Transkrypcja utworu *Studium 1/974* na glissando headjoint (fragment)

Karlheinz Stockhausen, *In Freundschaft* (1977), *Xi* (1986)

Robert Dick, *Flames Must not Encircle Sides* (1980)

Gergely Ittész, *Projections* (1992-1993)

Ian Clarke, *The Great Train Race* (1993)

Isang Yun, *Etude No. 5 (Allegretto)* (1974)

Leszek Wojtal, *Z głębi pustej doliny* (2019)

Utwory dedykowane projektowi *Infinity*

Zoran Novačić, *Fish in an Aquarium* (2017)

Dimitri Arnauts, *Weird Bird* (2018)

Marcel Chyrzyński, *Haiku no. 3* (2018)

Tim Mulleman, *Take My Breath Away* for flute and piano (2018)

Ilio Volante, *La Musica delle forme* (2018)

Natalia Jarząbek, *Windspire* for flute solo (2020)

Jailton de Oliveira, *Floating Landscapes* for flute solo (2020)

Adam Porębski, *FluteDiving* (2020)

Paweł Siek, *385 × 40 Mpx. Luca Marenzio but wide, filtered and reversed* (2020)

Leszek Wiśniowski, *Blues for N.* (2020)

Pablo Martínez Teutli, *The wind's promise* (2020)

Paweł Siek, *Cathédrale Électronique* (2021)

Natalia Jarząbek, *Infinity* (2023)

ROZDZIAŁ 5 Projekt Infinity – oddech permanentny

Zakończenie

O kompozytorach

Podziękowania

Bibliografia

Treść pracy doktorskiej odpowiada tematowi określoneemu w tytule. Generalna ocena strony formalnej na znakomitym poziomie. Praca ma właściwą strukturę, treść rozdziałów jest uzasadniona, zachowane są odpowiednie proporcje między poszczególnymi częściami pracy. Kolejne rozdziały teoretyczne, rysują szerokie i interesujące tło dla badań empirycznych. Przedstawiona autorska praca stanowi interesujący-twórczy, dobrze osadzony na źródłach, materiał naukowy mogący służyć pracom naukowym w Polsce i zagranicą. Dobór i wykorzystanie źródeł oraz materiałów bibliograficznych w stopniu ponadprzeciętnym. Obszerna bibliografia i dobór literatury jest uzasadniony merytorycznie, a poszczególne zagadnienia referowane są w oparciu o zróżnicowane źródła. Opis dzieła napisany jest bardzo dobrym językiem. Praca stanowi doskonały przykład dobrze wykonanych zadań empirycznych, zrealizowanych w oparciu o klarownie opisaną metodologię z autorskim zastosowaniem podczas gry na flecie i kompleksowym omówieniem techniki oddychania permanentnego. Dzieło i jego opis jest unikatowym dokumentem na arenie światowej.

W opisie zauważalna jest duża samodzielność doktorantki. Wiele przykładów omawianych teorii pochodzi od autorki, a nie jest często spotykanym w literaturze przedmiotu powtarzaniem dobrze znanych stwierdzeń. Opis dzieła Pani Natalii Jarząbek jest bardzo obszerna, fascynująca i wnikliwie opisująca problematykę. Pojawiają się autorskie, nowatorskie odwołania do stanowisk, które nie są znane jeszcze w Polsce i na świecie. Praca stanowi jedyne opracowanie w Polsce (w chwili obecnej), która może stanowić nieocenioną pomoc flecistom rozpoczynającym proces nauki techniki oddychania permanentnego.

Konkluzja

Reasumując stwierdzam, iż Pani Natalia Jarząbek jako artystką-muzykiem-solistką-kameralistką, dysponującą wirtuozowską techniką gry, pięknym dźwiękiem, elastycznością frazowania, swobodą w stosowaniu wyszukanych środków wyrazu. Twórczo wykorzystwała swoje doświadczenia do przemyślanych interpretacji artystycznych oraz pioniersko przedstawiła koncepcje pracy nad techniką oddychania permanentnego, stanowiącego w istocie ważny środek wyrazu w utworach muzyki fletowej, szczególnie XX i XXI wieku. Atutem doktorantki jest również jej działalność na płaszczyznach związanych z muzyką solową i kameralną. Jako członkini orkiestry jest ukierunkowana na promowanie fletu w dialogu z fortepianem i innymi instrumentami dętymi spełniającymi najwyższe oczekiwania poszukujących. Doktorantka jako artystka-solistka dąży do permanentnego rozwoju swojej dyscypliny, widząc w niej trwały element samorealizacji w obszarze sztuki muzycznej. Doktorantka dokonała szczegółowej analizy i autorskich odniesień w pracy nad wirtuozowską techniką jaka jest bez wątpienia „technika oddychania permanentnego”. Ponadto w sposób wybitny przedstawiła technikę oddychania permanentnego dla flecistów i wpływu stosowania tej techniki na wykonawstwo fletowe – na podstawie prowadzonych przez nią autorskich badań.

W świetle zgromadzonej i omówionej dokumentacji można stwierdzić, że dotychczasowe osiągnięcia artystyczne, naukowe, dydaktyczne pozwalają zaliczyć panią Natalię Jarząbek do wyróżniających się postaci reprezentowanej dziedziny i dyscypliny artystycznej. Całokształt jego osiągnięć naukowo-artystycznych i dzieło artystyczne stanowią wybitnie interesujący i znaczący wkład w rozwój polskiej kultury w zakresie sztuki muzycznej. Cytując autorkę „Na szczególną uwagę zasługuje również fakt, że powstałe w wyniku studiów doktoranckich utwory i podręcznik *Infinity. Oddech permanentny* na stałe wpisały się w kanon literatury fletowej, dowodząc wartości polskiej szkoły fletowej w skali

międzynarodowej” potwierdzam, iż opis dzieła stanowi fantastyczną skarbnicę wiedzy i warto zadbać o jego upowszechnienie.

Niniejszym stwierdzam, iż Doktorantka wykazała się właściwą, możliwą wiedzą teoretyczną oraz umiejętnościami do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej.

Jednocześnie stwierdzam, że praca doktorska spełnia wymagania art. 187 ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2023 r. poz. 742, z późn. zm.).

Stawiam wniosek o przyjęcie rozprawy doktorskiej Pani Natalii Jarząbek.

Łódź, 03.04.2024 rok

dr hab. Ewelina Zawisłak, prof. AM

